

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 249/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen ulkomaisten suoratoistopalvelujen kautta tarjottavien kuvaohjelmien ikäraja- ja valvonnasta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pirkka-Pekka Peteliuksen /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 249/221 vp:

Onko hallituksella keinoja varmistaa, etteivät Suomessa suoratoistopalvelujen kautta tarjottavat ohjelmat sisällä lapsille haitallista sisältöä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomessa rajat yli tarjottavia mediapalveluja ovat tällä hetkellä mm. HBO Nordic, Netflix, Amazon Prime Video ja Walt Disney +. Niiden toiminta kuuluu audiovisuaalisia mediapalveluita koskevan direktiivin (AVMS) alkuperämaaperiaatteen mukaisesti sen maan lainsäädännön piiriin, johon palveluntarjoajat ovat sijoittautuneet. Näin ollen niiden Suomeen tarjoamat mediapalvelut eivät ole Suomen kuvaohjelmalain piirissä. Kaikki em. palveluntarjoajat ovat sijoittautuneet EU:n alueelle, jolloin niiden toiminta kuuluu AVMS-direktiivin soveltamisalaan ja sen lastensuojeluun liittyvien velvollisuuksien piiriin.

Uudistettu AVMS-direktiivi hyväksyttiin vuonna 2019 ja se on saatettu voimaan Suomessa vuoden 2021 alusta mm. sähköisen viestinnän palvelulain (1207/2020) ja kuvaohjelmalain (1209/2020) muutoksilla. Direktiivissä on yhdenmukaistettu perinteiseen televisiotoimintaan sekä tilausvideopalveluihin kohdistuvaa sääntelyä alaikäisten suojelua koskevien normien osalta. Tämä tarkoittaa sitä, että ohjelmat, jotka voivat haitata alaikäisten fyysistä, henkistä tai moraalista kehitystä, voivat olla saatavilla vain sellaisella tavalla, etteivät alaikäiset normaalisti niitä kuule tai näe. Lisäksi uudistettu direktiivi velvoittaa jäsenvaltiot varmistamaan, että videonjakoalustat ottavat käyttöön asianmukaiset toimenpiteet alaikäisten suojelemiseksi haitalliselta sisällöltä. Edelleen direktiivi edellyttää, että jäsenvaltiot edistävät medialukutaitoa ja toteuttavat toimenpiteitä sen kehittämiseksi.

AVMS-direktiivin implementoinnin yhteydessä kävi ilmi, että muuttunut toimintaympäristö edellyttää kuvaohjelmalain (710/2011) toimivuuden laajempaa arviointia, jotta sillä voidaan vastata muuttuneen mediaympäristön tarpeisiin riittävässä määrin. Olennaisia toimintaympäristön muutoksia ovat mm. ulkomailta tarjottavien suoratoistopalveluiden ja videonjakoalustojen lisääntyminen, digitaalisten pelien yleistymisen ja pelaamisen monimuotoistuminen, erilaisten virtuaalisten elämysten ja mainonnan lisääntyminen sekä lasten omien, henkilökohtaisten laitteiden lisääntynyt käyttö median kulutuksessa.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 249/2021 vp

Opetus- ja kulttuuriministeriö teetti vuonna 2020 selvityksen kuvaohjelmalain toimivuudesta ja uudistustarpeista. Yhtenä tavoitteena oli selvittää, miten rajat ylittävissä mediapalveluissa otetaan huomioon lasten suojeleminen ja millaisia näkemyksiä tarjoajilla on Suomen kuvaohjelmalaista ja AVMS-direktiiviin liittyvistä lasten suojelemista koskevista velvollisuuksista.

Selvityksen mukaan rajat ylittävissä palveluissa otetaan eri tavoin itsesääntelyn pohjalta huomioon esimerkiksi kuvaohjelmien ikäraajat ja muut lasten suojelemista edistävät keinot. Esimerkiksi Netflixin käyttöehdoissa edellytetään, että palvelun käyttäjä on vähintään 18 vuoden ikäinen ja että alaikäiset saavat käyttää palvelua vain aikuisen valvonnassa. Palveluiden tarjoamissa sisälöissä on ikärajamerkinnot ja palveluissa on tarjolla erilaisia lapsilukukotyökaluja sekä erilaisia profiloiteja, joiden avulla vanhemmat pystyvät hallinnoimaan eri perheenjäsenten pääsyä sisältöihin ja esimerkiksi estämään lasten pääsyn tiettyihin sisältöihin. Vaikka rajat ylittävät palvelut eivät olekaan Suomen kuvaohjelmalain sääntelyn piirissä, ne toteuttavat alaikäisten suojeeluun tärkeitä toimenpiteitä AVMS-direktiivin asettamien velvoitteiden mukaisesti.

Lasten suojelemisen kannalta selvityksessä nousi esiin myös sellaisia nykyiseen mediaympäristöön liittyviä ongelmakohtia, jotka eivät kuulu suoranaisesti kuvaohjelmien sääntelyn piiriin. Tällaisia kysymyksiä ovat mm. mainontaan ja lasten yksityisyyden suojaan ja digitaalisten palvelujen kuluttamiseen liittyvät kysymykset sekä netti- ja peliriippuvuudet.

Lasten suojelemisen kannalta viime vuosien aikana tapahtuneet toimintaympäristön muutokset vahvistavat sitä tosiasiaa, että kuvaohjelmien sääntelyä ei voida kohdistaa tehokkaasti sinne, missä lapset eniten mediaa käyttävät (esim. EU:n ulkopuolelta toimivat videonjakoalustat). Tämän vuoksi on edelleen tarpeen toteuttaa ja lisätä muita lasten suojelemista edistäviä keinoja, kuten mediakasvatusta sekä lasten huoltajiin ja lapsiin kohdistuvaa tiedotusta ikärajoista ja muista turvallista median käyttöä edistävästä keinoista.

Helsingissä 10.5.2021

Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko